

Langebek: Scriptorum

Bogen

Jacob Langebek: *Scriptores Rerum Danicarum Medii Ævi, partim hactenus inediti, partim emendatius editi*. København 1772-1878

Hele **ni store foliobind** omfatter dette værk, af hvilke skolen ejer de otte i en komplet og velholdt udgave.

Den noget omstændelige latinske titel siger, at værket drejer sig om skrifter – *scriptores* – vedrørende dansk **middelalder** (*Medii Ævi*). Vi finder her aktstykker, krøniker, kirkebøger m.m., f.eks. Svend Aggesens berømte *Kortfattet historie om Danmarks konger* på latin, der ligesom Saxos *Danmarkskrønike* slutter i 1185. Hver eneste kilde – stor som lille – er ledsaget af indledninger om indholdet, oplysninger om tid og sted for deres nedskrivning, omstændighederne hvorunder det skete etc. Et enormt arbejde – så meget desto mere som værket stadig den dag i dag af eksperter betragtes som en af **klassikerne inden for større danske kildeudgivelser**.

Kun de tre første bind nåede at se dagens lys i udgiveren, **Jacob Langebeks**, levetid. Første bind, tilegnet kong **Christian 7**, udkom i 1772, i øvrigt samme år som **Johan Friedrich Struensee** stødtes fra magtens tinde. Resten udkom hen over de følgende godt og vel 100 år og involverede flere af de kendteste danske historikere.

I nyere tid er *Scriptores* blevet fulgt af andre, lige så ambitiøse og videnskabeligt anlagte kildeudgivelser om Danmarks middelalder – bl.a. *Diplomatarium Danicum* og *Danmarks Riges Breve*, som skolen ligeledes ejer komplet.

Forfatteren

Jacob Langebek (1710-1775) var en **ægte samlernatur**. Alt, hvad der bare smagte af historie, interesserede han sig for: Gamle kirker og herregårde, gravsten og mindesmærker, slotte, voldsteder, kæmpehøje, stendysser, sagn og sagaer – *you name it*. Overalt ka-

stede denne myreflittige forsker sig over indsamlingsarbejdet, registrerede og noterede, hvad han fandt, systematiserede og udgav det i store udgivelser, af hvilke *Scriptores* kun var en enkelt, om end nok den største og mest ambitiøse. Ikke mærkeligt, at han i 1748 blev udnævnt som statens førende arkivar, såkaldt **gehejmearkivar**.

Oprindeligt skulle *Scriptores* have været et såkaldt "diplomatarium", d.v.s. en trykt samling af ældre aktstykker (hovedsageligt "diplomer", d.v.s. retsgyldige dokumenter). Senere voksede projektet til at blive en større, videnskabeligt bearbejdet udgivelse af en bredere samling af **officielle tekster i deres fulde udstrækning**.

Meget af indsamlingsarbejdet foregik under en rejse 1753-54 til Sverige, Finland, Rusland og de baltiske lande hele vejen ned til Danmarks sydgrænse, hvor det eneste formål var at indsamle skriftlige kilder, der havde med dansk historie at gøre. Iflg. **Langebeks** egne oplysninger kom der alene på denne rejse **ca. 4000 afskrifter** til veje, der senere kom til at indgå i *Scriptores*.

Baggrunden

I Danmark sætter vi normalt **middelalderen** til tiden mellem kristendommens indførelse under og efter vikingetiden og frem til Reformationen i 1536. Et langt stykke hen ad vejen var det i denne periode, at Danmark som stat blev til, og hvor meget af dansk sprog og dansk kultur tog form.

De skriftlige kilder til alt dette stammer typisk fra folk inden for **kirken**, først og fremmest fordi de stort set var de eneste, der mestrede det skrevne sprog. I de følgende århundreder gik meget af dette materiale tabt, mens andet senere mere eller mindre tilfældigt dukkede frem i brevkister, arkiver eller biblioteker.

Fra **1500-tallet** og frem begyndte man mere grundlæggende at interessere sig for alt dette. Problemet var bare, at meget af det, der var overleveret, skulle findes mange **forskellige steder**, både i indland og udland. Og selv efter, at de lærde havde fundet og registreret det, kunne det hændes at **store skatte gik tabt**. F.eks. forsvandt tusinder og atter tusinder af arkivalier under den store bybrand i København i 1728, der lagde store dele af byen i aske.

Det, der var **Langebeks** ambition, var at **samle og registrere** så mange kilder som muligt. Ikke kun for at få overblik over, hvad der rent faktisk var blevet gemt, men også for at få det **trykt og udgivet** og dermed gjort tilgængeligt for eftertiden. Det var ikke mindst derfor, at det helt op til nutiden har været muligt for historikere at udforske og beskrive denne tidlige del af Danmarks historie.